

Щепанський В. В.

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

МІФ ПРО ЦАРІВНУ ПАРІ: ШАМАНСЬКА ПРАКТИКА ЯК ШЛЯХ ЗЦІЛЕННЯ В ЛІТЕРАТУРНІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

У статті розглянуто корейський міф про Царівну Парі як приклад «шаманського» наративу, що проливає світло на механізми подолання травматичного досвіду в сучасній літературі. Автор досліджує, яким чином корейський шаманізм, з його ритуальною логікою ініціації, «шаманської хвороби» та обрядового переходу, закладає основу для історії «міф → травма → катарсис». Така модель, заснована зокрема на ідеях Мірча Еліаде про символічну «смерть» і «відродження» шамана, стає дієвою не тільки в релігійному контексті, а й у художніх текстах, де мотив «покинутої дитини» та «живої води» набуває нового сенсу.

Значна увага приділена романам «Парідегі» Хван Соґона та «Комфортна жінка» Нори Окджі Келлер. Порівняльний аналіз цих творів показує, що корейська література вміє адаптувати традиційні міфологічні сюжети до умов глобального сучасного світу, де постколоніальний дискурс, насильство над жінками та воєнні травми переплітаються з особистими історіями міграції. У результаті виникає складний багаторівневий наратив, у якому шаманські елементи (ініціація, повернення душі, катарсис) працюють як інструмент «мнемонічного спротиву» забуттю. Культурна пам'ять, укорінена в архаїчних ритуалах, у такий спосіб інтегрує болючі історичні події до літературного простору, перетворюючи їх на джерело відновлення й особистісного зростання.

Стаття обґрунтовує, що образ Царівни Парі не можна обмежувати лише фольклорною сферою. Він стає універсальним символом «вигнання й повернення», який слугує конструктом для розуміння механізмів колективного зцілення. Корейський шаманізм, у цьому контексті, виступає не просто елементом локальної релігійної культури, а й джерелом методологічної парадигми, де взаємопов'язані ритуал, міф і травма знаходять відображення у сучасних художніх текстах. Аналіз творів «Парідегі» та «Комфортна жінка» підтверджує, що інтеграція шаманського світогляду в літературну канву створює простір для переосмислення особистих втрат, історичної несправедливості та колоніальних травм. Водночас вона висвітлює глибинну функцію шаманських сюжетів: через ініціацію й символічну «смерть» відкрити можливість нового життя, як для героїні, так і для всього суспільства. Таким чином, корейський міф про «покинуту дитину» набуває глобального значення, демонструючи, що ефект «міф → травма → катарсис» може слугувати дієвим інструментом рефлексії та відродження в багатьох культурних контекстах.

Ключові слова: корейський шаманізм, царівна Парі, ідентичність, кроскультурна взаємодія, мнемонічний спротив, міф, травма, катарсис.

Постановка проблеми. Корейський шаманізм (кор. 무속, musok) часто простежується у різних мистецьких формах сучасної культури – від художніх текстів і театральних постановок до кінематографа та фотопроєктів. У Південній Кореї його міфологічні та ритуальні мотиви стали невіддільною частиною сучасного культурного ландшафту, тоді як у західноєвропейському контексті вони й досі сприймаються як певна екзотика. Наприклад, поява в українському перекладі роману «Парідегі» (кор. 파리데기, Paridegi) корейського письменника Хван Соґона [1], що переосмислює міф про Царівну Парі (кор. 바리공주, Bari-gongju), дає можливість вітчизняним дослідникам безпо-

середньо ознайомитися з унікальною шаманською спадщиною та побачити, як вона набуває нового втілення в сучасному художньому тексті.

Актуальність посилюється тим, що сучасні письменники, використовуючи традиційний міф, звертаються до глобальних викликів нашого часу: війни, постколоніального дискурсу, торговельного рабства та насильства над жінками. Водночас ці теми подані крізь оптику шаманського наративу, де концептуальна модель «міф → травма → катарсис» набуває конкретного релігієзнавчого і літературознавчого змісту. У корейській традиції шаманізм передбачає не лише зв'язок шамана зі світом духів, а й ритуальне подолання болючих пережи-

вань через посвяту, символічну «смерть» і «відродження» (кор. 죽음과 재생, *jug-eum-gwa jaesaeng*). Ця ідея співвідноситься із запропонованим нами концептом «мнемонічного спротиву», де завдяки ритуальним діям громада або індивід не дає травматичному досвіду загубитися в забутті, а натомість перетворює його на засіб відновлення колективної пам'яті. «Мнемонічний спротив» – це явище, коли пам'ять (як індивідуальна, так і колективна) чинить опір спробам змінити, спотворити або стерти важливі спогади, історичні факти чи культурні символи. Іншими словами, певні спогади або знання «затримуються» в свідомості та «відмовляються» підкорятися зовнішнім впливам чи переосмисленню. Зокрема у нашому дослідженні «місцем пам'яті», за визначенням П'єра Нора, для «мнемонічного спротиву» виступає міф про Царівну Парі. Як зазначає французький історик у своєму дослідженні, конкретні символи, ритуали та об'єкти виступають «якорями» колективної пам'яті, що зберігають історичні спогади навіть за умов спроб їх стерти чи змінити [9, с. 7–13].

Наприклад схожа логіка відтворена у праці дослідниці Лізи Йонеяма у праці «Сліди Хіросіми: час, простір і діалектика пам'яті» [11, с. 15–17]. Де авторка аналізує «офіційні» меморіальні дискурси протистоять «контрпам'яті» (*counter-memory*), що дає маргіналізованим або субальтернативним голосам можливість перешкоджати витісненню травматичного досвіду з колективної свідомості. Такий підхід фактично збігається з нашою ідеєю «мнемонічного спротиву», коли саме завдяки культурним (зокрема літературним) практикам травматичні спогади зберігаються всупереч офіційним наративам, а їх переосмислення стає передумовою для глибшого розуміння історичної несправедливості та формування суспільної солідарності.

Методологія дослідження. У нашому дослідженні застосовано порівняльно-аналітичний підхід, що поєднує літературознавчий і релігієзнавчий ракурси. З одного боку, ми розглядаємо міф про Царівну Парі як культурну спадщину корейського шаманізму, де ритуали ініціації й «шаманська хвороба» (кор. 신병, *sinbyeong*) відіграють роль у подоланні травматичного досвіду. З іншого боку, через аналіз художніх творів виявляємо, як саме цей міф вплітається в наративи сучасних письменників, стаючи композиційною й смисловою основою для розгортання концептуальної моделі «міф → травма → катарсис». Такий підхід дає змогу показати, як традиційний релігійний матеріал переосмислюється у межах сучас-

ної прози, водночас зберігаючи ритуальний зміст і пропонуючи нові способи осмислення особистої та колективної травми.

Дослідження концептуальної моделі «міф → травма → катарсис» спирається, зокрема, на концепцію Мірчі Еліаде, який у роботі «Шаманізм: архаїчні техніки екстазу» наголошує на зв'язку між ритуальною ініціацією та радикальною внутрішньою трансформацією [3, с. 23–35]. Він підкреслює, що ініціація включає символічну «смерть» і «відродження» шамана, дозволяючи йому або їй перейти до стану, де встановлюється зв'язок зі світом духів задля зцілення й відновлення порядку. Такий підхід лягає в основу схеми «ініціація → катарсис», яку тут застосовано для пояснення того, як у літературних творах подорож героїні (через страждання чи вигнання) завершується поверненням до спільноти зі «здобутою силою».

Окремо варто згадати дослідження Лорел Кендалл «Шамани, домогосподарки та інші неспокоїні духи: Жінки в корейському ритуальному житті» [4], де вона детально описує роль жінок у повсякденному традиційному релігійному житті для Південної Кореї, а також ритуали, корейських шаманок. Деякі з них описують стан, відомий як «шаманська хвороба» (신병, *sinbyeong*) [4, с. 37]. Під час цього ритуалу вона входить у стан екстазу, що символічно відображає «смерть» старої ідентичності, після чого відроджується з новою силою. Цей процес дозволяє не лише зцілити особисті травми, а й слугує засобом збереження культурної пам'яті, оскільки досвід шаманки передається з покоління в покоління через ритуальні практики. Однак її дослідження базується на антропологічних даних і вона не торкається переосмислення «шаманської хвороби» у дискурсі художньої літератури.

Водночас треба розмежувати, коли дослідження зосереджується на наративній структурі, образах і композиційних засобах (сюжет, мотиви «вигнання» чи «перевтілення») – тоді йдеться про літературознавчий аналіз; а коли увага приділяється «шаманській хворобі», ритуальним практикам і моделі відновлення через міфологічну ініціацію – це вже релігієзнавчий вимір. У даній роботі обидва підходи поєднуються: літературознавчий показує, як міфологічні мотиви структурують сюжет, а релігієзнавчий, як додатковий, пояснює, чому саме ці обрядові елементи (символічна смерть, повернення душі) стають ефективним засобом осмислення колективної та особистої травми через художню літературу.

Разом із тим, специфіка корейського шаманізму, де ініціація нерідко супроводжується символічною «смертю» й «відродженням» шамана, стає хорошою основою для художніх інтерпретацій теми колективної травми. У сучасних текстах із концептуальною моделлю «міф → травма → катарсис» саме роль шаманського міфу дає змогу «переписати» болючі суспільні сюжети й надати їм релігійно-культурного забарвлення. Внаслідок цього літературний твір не лише фіксує трагедії часу, а й пропонує потенційний ритуал зцілення – як для героїв, так і для читачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До зв'язку сюжету про Царівни Парі із сучасною культурою та історією вже зверталися деякі дослідники. Так, Кларк Соренсен детально розглядав цей міф у контексті гендерних уявлень у південнокорейському суспільстві [2], а Кун Йонг Лі розглядає його літературні адаптації, зокрема в романі «Комфортна жінка» Нори Окджи Келлер [6]. Окрім того, американська дослідниця Лорел Кендалл, спираючись на тривалі польові дослідження, показала, як жіноча шаманська традиція в Кореї (кор. 무당, mudang) відіграє ключову роль у «перемовинах» між особистою та колективною пам'яттю, часто звертаючись до міфу про Царівну Парі задля символічного «повернення» вигнаних душ [4, с. 62]. Подібної думки дотримується й Янгсук Гарві Кім, аналізуючи, як корейські ритуальні практики трансформують травматичний досвід у процесі «шаманської хвороби» [7, с. 121].

Своєю чергою, роман «Парідегі» Хван Соґона розвиває тему взаємодії традиційного шаманського міфу з «травматичним» досвідом сучасної доби, зокрема міграції, торгівлі людьми та насильства. Дослідник Янгсук Гарві Кім відзначає [7, с. 21–25], що корейська релігійна культура вкрай чутлива до глобальних впливів, а тому «шаманська» модель катарсису часто переосмислюється сучасними авторами як спосіб подолання втрат і воєнних травм. У ширшому аспекті «шаманська хвороба» та обряди ініціації, властиві корейському шаманізму і суміжним традиціям, слугують формами обробки пережитого досвіду [7, с. 37]. Згідно з цим підходом, шаманка (чи літературна героїня, яка бере на себе «шаманську» роль) проходить символічну подорож: шукає «цілющу воду», укладає «угоду» зі світом духів, повертається зі здобутою силою і, зрештою, відновлює внутрішній і соціальний порядок.

Такі наративи, від казкових переказів до сучасних романів, вказують на концептуальну модель «міф → травма → катарсис» у корейській куль-

турі, де літературний текст стає відображенням не лише релігійної парадигми, а й мнемонічного спротиву, тобто намагання як персональні так і спільноти не дати історичній пам'яті про насильство лишитися забутою. Унаслідок цього, художні тексти на кшталт «Парідегі» пропонують тип релігійно-культурного наративу, що переплітає особисту долю героїні з колективною історією цілої нації.

Постановка завдання. Метою цієї статті є з'ясувати, яким чином традиційний корейський міф про Царівну Парі, що походить із шаманської релігійної практики, інтерпретується у сучасній художній літературі та як цей процес дає змогу переосмислити травматичний досвід у контексті глобальних викликів (війни, рабство, насильство над жінками, постколоніальна спадщина тощо). Для досягнення поставленої мети стаття окреслює релігійно-культурний і міфологічний контекст цієї традиції, простежуючи зв'язок міфу з ритуальною функцією шамана (посвята, ініціація, шаманська хвороба інше) і концептом «мнемонічного спротиву». Літературознавчий аналіз ключових творів (зокрема «Парідегі» Хван Соґона та «Комфортна жінка» Нори Окджи Келлер) демонструє, як у цих текстах міф про Царівну Парі набуває нового звучання, відображаючи сучасний соціальний і політичний контексти та розкриваючи механізм роботи концептуальної моделі «міф → травма → катарсис», коли героїні, подібно до справжніх шаманок, проходять символічну подорож, аби інтегрувати пережиті втрати й сформувати простір колективної пам'яті. Зіставлення різних версій переосмислення міфу дає змогу простежити роль корейського шаманізму у формуванні жіночого досвіду травми й зцілення, а також виявити, яким чином ритуальна логіка відродження реалізується в художніх творах і сприяє формуванню колективного «мнемонічного спротиву».

Виклад основного матеріалу. Міф про Царівну Парі поширений майже по всьому Корейському півострову, окрім острова Чеджу (кор. 제주도, Jeju-do) [2, с. 407]. Шаманський ритуал пов'язаний з цим міфом виконувався винятково під час шаманських ритуалів, переважно поховальних (кор. 굿, gut) [4, с. 62]. Це свідчить про глибокий релігійний підтекст образу Царівни Парі, оскільки саме через такі ритуали часто реалізується «повернення душі» до спільноти (кор. 공동체, gongdongche) або до світу предків, що корелює з ідеєю подолання втрати та пошуку відновлення. Подорож Царівни Парі за «живою водою» можна розглядати як зразок циклу ініціації, де

героїня проходить через кризу й досягає «катарсису» – результату ритуального переходу.

Попри регіональні варіації, всі версії міфу про Парі зберігають спільну сюжетну структуру. У сім'ї короля народжується небажана донька Парі (буквально «покинута»), яку зрештою виганяють або намагаються позбутися. Подорослішавши, вона дізнається про важку хворобу своїх батьків. Щоб урятувати їх, вирушає у потойбічний (кор. 저승, jeoseung) або небесний світ, долаючи низку випробувань. Наприкінці вона здобуває цілющу воду й повертається, щоб урятувати короля та королеву. Однак перед цим змушена пожертвувати власним тілом для потойбічного божества чи духа. У результаті вона набуває здатності посередництва між світом людей і духів, стаючи прототипом першої шаманки. У фольклорних текстах різних регіонів простежується вплив буддизму чи інших релігійних традицій [2, с. 410; 5, с. 121]. Це додатково ілюструє «пластичність» міфу, який легко адаптується до різних культурних і релігійних уявлень, але при цьому зберігає головний ритуальний посил: крізь випробування й «смерть» віднайти засіб для відновлення життя й гармонії.

Таким чином, розгляд історії про Царівну Парі дає змогу простежити, як у корейській шаманській традиції закладено механізми роботи з травматичним досвідом і які ритуальні елементи допомагають трансформувати травму в катарсис. У сучасній літературі, зокрема у творі «Парідегі», ці мотиви виступають естетичним та ідейним підґрунтям, де ритуальна структура міфу віддзеркалюється у сюжеті, а героїня, подолавши власне вигнання, стає джерелом «нового життя» – як для себе, так і для спільноти, що потребує «цілющої води» пам'яті та збереженої ідентичності.

Така варіативність сюжету Царівни Парі сприяє його активній адаптації в сучасній літературі. Прикладом слугують романи «Комфортна жінка» (англ. *Comfort Woman*) Нори Окджа Келлер [8] та «Парідегі» Хван Соґона. У кожному творі автори змінюють деталі міфологічної канви, водночас зберігаючи ключові мотиви – вигнання, відродження, пошук «живої води». Такий підхід демонструє, як шаманські наративи переходять у глобалізований світовий дискурс, стаючи джерелом осмислення історичних травм і сучасних соціальних викликів. При цьому відбувається характерний для корейської шаманської традиції концептуальна модель «міф → травма → катарсис», де ритуальне переосмислення болю стає складником літературного сюжету й сприяє «мнемонічному спротиву» – недопущенню забуття пережитого насильства.

Зокрема, значний вплив на творчість Хван Соґона справили події з його життя. Участь у В'єтнамській війні (1966–1969) як солдата південнокорейського корпусу, що лишила глибокий слід у його світогляді, а також вимушене вигнання після візиту до Північної Кореї (1989) і п'ятирічне ув'язнення за «нанесення шкоди державній безпеці» [1, с. 255]. Повернувшись на Батьківщину, Хван Соґон переосмислює традиційний міф про Царівну Парі як універсальний наратив про виживання, пошук ідентичності та подолання травм війни й політичного переслідування. З релігійно-навчого погляду корейський шаманізм, до якого належить і культ Царівни Парі, передбачає не лише спілкування зі світом духів, а й механізм відновлення гармонії між особистим болем і колективним переживанням. Це особливо помітно у «Парідегі», де письменник звертається до лінії «мансін» (кор. 만신, mansin – «шаманка спадкової лінії»), підкреслюючи глибинний зв'язок із культурним корінням та обрядовим циклом ініціації.

У романі «Комфортна жінка» Нори Окджа Келлер ідеться про жахи, яких зазнали «комфортні жінки» під час Другої Світової Війни. Тут Царівна Парі стає символом страждання й водночас культурного відродження через процеси пам'яті та опору. Як зазначає Кун Йонг Лі [6, с. 442], цей персонаж не лише репрезентує травму та експлуатацію, а й уособлює внутрішню силу, здатність до відновлення гідності. Історична пам'ять набуває тут особливої ваги: влада прагне стерти або викривити факт насильства, а література виступає простором для відновлення правди. У релігійно-навчій перспективі це можна тлумачити як «шаманський» спосіб збереження душі спільноти: образ Царівни Парі сприяє перетворенню болю на пошук справедливості, а сам міф, вплетений у сюжет, набуває функції ритуального очищення та «катарсису» від колективних травм.

Паралелі між «Комфортною жінкою» та «Парідегі» підкреслюють: корейський міф про вигнання «богиню-шаманку» стає інструментом для переосмислення складних історичних епізодів і сучасних кризових явищ (війна, рабство, колоніальне насильство). У межах порівняльно-релігійно-навчого аналізу це свідчить, що літературний текст, опертий на шаманські ритуали й міф, здатний одночасно висвітлювати травму та відкривати шляхи до внутрішнього (і колективного) відродження. Використання концептуальної моделі «міф → травма → катарсис» формує простір, де пам'ять і культура виступають рушіями етичного й духовного оновлення.

Структура роману «Парідегі» виразно спирається на міф про Царівну Парі, проте автор адаптує його до історичних перипетій Північної Кореї ХХ століття. Головна героїня, чие ім'я («Парі» – «покинута», «дегі» – жіноче начало) відразу відсилає до міфу, народжується сьомою дочкою в патріархальному суспільстві. Мати, піддавшись упередженням, лишає немовля в лісі, однак дівчинку рятує собака на ім'я Білка, повторюючи мотив «вигнання й несподіваного порятунку», характерний для оригінального міфу.

Роль наставниці для Парідегі виконує бабуся – спадкова шаманка, яка помічає у внучки «шаманську хворобу» (кор. 신내, sinnae). У корейській традиції цей стан трактується як ініціація, після якої шаманка здатна бачити духів і допомагати живим. Така сюжетна лінія розкриває ключовий механізм шаманського «катарсису»: страждання та видіння стають «воротами» до якісно нового рівня пізнання й оновлення, що водночас відповідає концептуальній моделі «міф → травма → катарсис».

Стихийні лиха й політична криза в Північній Кореї (розпад Радянського Союзу, голод 1990-х) штовхають родину Парідегі на втечу до Китаю, де їхнє життя лишається вкрай складним. Бабуся помирає, і героїня самотужки розшукує матір і сестер, стаючи свідком голоду, смерті та численних трагедій. Ці мотиви знову віддзеркалюють сюжет міфу про вигнання: героїня змушена пройти ініціальний шлях у «ворожому світі». При цьому видіння духів померлих підсилюють її «шаманську» природу, а жертвопринесення (хліб і вода) для блукаючих душ постають як обрядові елементи.

Далі Парідегі потрапляє на корабель, де займаються контрабандою людей, зіштовхуючись із насильством над мігрантами. Це переносить «сакральний мотив пропащої дороги» в реалії глобальної проблеми торгівлі людьми. Саме тут героїня проходить «остаточну» ініціацію: дух собаки стає її провідником, а шаманські видіння занурюють Парідегі у простір Нижнього світу. Розчленування й відродження в новому тілі ілюструють класичний перехід від «смерті» до духовного повернення, коли героїня, фактично переживши втрату «старої» себе, відновлює сили і продовжує шлях у новій іпостасі.

Переїзд до Лондона розгортає кроскультурний вимір: Парідегі зустрічає інших мігрантів, зокрема Абдулу з мусульманської спільноти та Емілі, котра знайомить її з африканськими традиціями. Через нові контакти письменник наголошує на постколоніальному вимірі твору: героїню тривожать про-

блеми расизму, ісламофобії і тероризму. У фіналі Парідегі опиняється в Лондоні 7 липня 2005 року, коли відбуваються теракти. Ця кульмінація перетворює особисту історію на символічний місток до глобального контексту, де травма має вимір не лише індивідуальний, а й суспільний.

Такий багаторівневий сюжет демонструє, як Хван Соґон органічно вплітає традиційний шаманський міф у тканину сучасної історії. Згідно з концептуальною моделлю «міф → травма → катарсис», Парідегі проходить послідовні випробування (родинне відчуження, голод, рабство, терор), а її шаманський статус слугує водночас інструментом виживання та способом зберегти пам'ять про загиблих. Синтез реальних подій і міфологічних елементів посилює психологічну напругу: героїня одночасно перебуває у двох вимірах – земному та ритуально-символічному, що дає змогу глибше осмислити теми ідентичності, пам'яті й духовного обов'язку перед спільнотою.

Таким чином, «Парідегі» постає прикладом кроскультурного переосмислення корейської шаманської традиції, яка відповідає не лише на локальні виклики (політичні репресії, голод у КНДР), а й на глобальні (міграція, тероризм, постколоніальні конфлікти). Міф про Царівну Парі набуває нового змісту, адже трагічні події ХХ–ХХІ століть постають як «випробування» героїні, покликаної знайти «живу воду» й повернути її до сучасного світу. Автор проектує особисті життєві випробування на міфічний образ, підкреслюючи важливість культурної спадщини навіть у вимушеній еміграції. Героїня хоч і фізично залишається далеко від Кореї, однак образ Батьківщини набуває для неї особливого сакрального значення: вона постійно звертається до спогадів, видінь і шаманських традицій, успадкованих від бабусі, де «дорога додому» здійснюється передусім через внутрішній контакт із предками й «покликом» Царівни Парі.

Схожу ситуацію спостерігаємо і в творі «Комфортна жінка» Нори Окджи Келлер, де героїня разом із матір'ю мешкають в еміграції. В основу книги лягла реальна історія родини авторки. Проте завдяки образу Царівни Парі відбувається символічна репатріація корейської культурної пам'яті: навіть за межами рідної землі героїня віднаходить духовний місток до власного коріння, а сам міф, уплетений у сюжет, слугує для неї концептуальною моделлю «міф → травма → катарсис». Як наголошує Кун Йонг Лі, ця спадщина одночасно посилює травматичні спогади (про колоніальне минуле й сексуальне рабство) і водночас

стає основою для відновлення гідності, адже саме через «шаманську» логіку повернення й обрядового очищення (аналогічну до того, що проходить Парі) література допомагає героїні (і читачеві) не лише визнати історичне насильство, а й переосмислити його в контексті особистого зцілення [6, с. 440–446].

З релігійнознавчого погляду, такі мотиви корелюють із практикою корейського шаманізму повернення душ тих жінок, які потрапили в сексуальне рабство і загинули поза межами Батьківщини. У межах подібних ритуалів. Наприклад, різновидів поховального обряду (кор. 哭, gut) шаманка намагається «повернути душу» на рідну землю, щоб вона знайшла спокій і не блукала в чужому краї. Звернення до цього обряду зустрічається не лише в реальних шаманських практиках, а й у мистецьких проєктах, що працюють із темою «комфортних жінок». Наприклад, шаманський ритуал повернення душ обігрується у фільмі «Повернення духів» (англ. *Spirits Homecoming*, 2016), де сцени обряду символічно «повертають» загинувших «комфортних жінок» на Батьківщину, водночас вказуючи на незавершений процес історичного примирення [10]. У таких випадках шаманський ритуал стає інструментом історичної рефлексії, поєднуючи культурну пам'ять, мистецтво і соціальну активність. Цей обряд відіграє подвійну роль: він урівноважує порушену гармонію між світом живих і світом духів та водночас символічно «реабілітує» жінку, яку насильно експлуатували, забули і покинули на чужині.

У контексті сучасної корейської культури звернення до цього ритуалу також є формою «мнемонічного спротиву»: через шаманські дії вдається не лише повернути «забуті» душі на символічну Батьківщину, оскільки проблема експлуатації японськими військами «комфортних жінок» лишається дискусійною і сьогодні, а й зберегти про них пам'ять, перетворюючи колоніальну або воєнну травму на імпульс для колективного відновлення. Слід підкреслити, що сама література, обігруючи мотиви «шаманської подорожі», виводить історію «комфортних жінок» із суто особистісного травми за втраченим минулим у ширший простір культурної пам'яті, де пригадування болю стає передумовою відновлення справедливості.

Досвід вимушеної війни, політичних репресій, міграції, колоніального насильства та особистих втрат у романах «Парідегі» та «Комфортна жінка» постає не лише як сюжетна канва, а й як віддзеркалення глибинної релігійно-культурної традиції, уособленої міфом про Царівну Парі. Цей міф,

трансформований у відповідь на сучасні виклики, демонструє концептуальну модель «міф → травма → катарсис», коли сам процес зіткнення з болючим досвідом стає платформою для відродження й осмислення колективної пам'яті про несправедливе насильство над жінками. Завдяки шаманським практикам, що передбачають ритуальний перехід, символічну «смерть» і «відродження», героїні обох творів отримують можливість віднайти внутрішній ресурс для подолання особистих і суспільних травм.

Образ «покинутої дитини Царівни Парі», посилений контекстом вигнання та вимушеного переселення, у художньому тексті перетворюється на «мнемонічний спротив» забуттю особистих історій: через комунікацію з духами, ритуали повернення душ і постійне звернення до коріння культури персонажі відновлюють свій зв'язок із рідною землею. У такий спосіб розкривається сутнісна функція корейського шаманізму – переосмислення болючого минулого та інтеграція травматичного досвіду у свідомість живої спільноти. Сам міф про Царівну Парі виконує роль «духовного мосту», що дає змогу повернутися до джерел навіть тоді, коли герої фізично залишаються далеко від Батьківщини.

Висновки. Проведений аналіз свідчить, що міф про Царівну Парі, походячи з корейської шаманської традиції, у сучасній художній літературі може набути статусу окресленого наративу в межах концептуальної моделі «міф → травма → катарсис». Відповідно літературознавчий і релігійнознавчий розгляд показують, що ритуальна основа корейського шаманізму, яка включає посвяту, символічну «смерть» і «відродження», пропонує дієвий механізм подолання болючих переживань і відновлення гармонії між особистим болем і колективною пам'яттю.

У романах «Парідегі» Хван Соґьона та «Комфортна жінка» Нори Окджи Келлер цей міф уплетено в сюжет як інструмент переосмислення травматичного досвіду, пов'язаного з соціальними катастрофами, колоніальним насильством, сексуальним рабством і вимушеною міграцією. Образ Царівни Парі у цих творах стає символом «духовного мосту» між історичною пам'яттю і сучасними глобальними викликами, втілюючи концептуальну модель «міф → травма → катарсис». Героїні, за аналогією з шаманками, проходять шлях вигнання й відродження, знаходячи «цілющу воду» як символічний ресурс і повертаючи собі та спільноті втрачені смисли й гідність.

Зіставлення різних адаптацій міфу вказує на здатність корейської шаманської традиції реагувати не лише на локальні проблеми (політичні репресії, голод, колоніальну спадщину), а й на глобальні (війна, міграція, постколоніальні конфлікти, сексуальне рабство, тероризм). Усі ці виклики знаходять свій «шлях до зцілення» саме через шаманську логіку символічного повернення й ритуального очищення. Особливу роль тут відіграє «мнемонічний спротив» забуттю: література, спираючись на ритуальні структури, дозволяє не тільки зберегти пам'ять про історичне насильство, а й перетворити болючий

досвід на підґрунтя для колективного та індивідуального відродження як для автора так і для читача.

Загалом, корейський міф про Царівну Парі у сучасній прозі постає робочою моделлю переосмислення і подолання травм, зберігаючи при цьому глибокий релігійно-культурний зміст. Завдяки цьому він не лише відображає складні історичні події, а й пропонує ритуально-терапевтичний сюжет, що сприяє відновленню внутрішньої та соціальної гармонії, роблячи його актуальним для різних культурних контекстів і мистецьких форм.

Список літератури:

1. Соґон Х. Парідегі. Київ. Клубук, 2019. 255 с.
2. Clark W. Sorensen, The Myth of Princess Pari and the Self Image of Korean Women. *Anthropos*. Bd. 83, H. 4/6, 1988. P. 403-419
3. Eliade M. Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy. Princeton: Princeton University Press, 2004. 610 p.
4. Kendall L. Shamans, Housewives, and Other Restless Spirits: Women in Korean Ritual Life. Honolulu: University of Hawaii Press, 1985. 248 p.
5. Kim Andrew E. Korean Religious Culture and Its Affinity to Christianity: The Rise of Protestant Christianity in South Korea. *Sociology of Religion*. 61 (2), 2000. P. 117-133.
6. Kun Jong Lee. Princess Pari in Nora Okja Keller's Comfort Woman. *Positions east asia cultures critique* 12 (2), 2004. P. 431-456
7. Lee Jung Young. Korean Shamanistic Rituals. The Hague-Paris-New York. 1981. 249 p.
8. Nora Okja Keller. Comfort Woman, 1997. 240 p.
9. Nora P. Between Memory and History. *Special Issue: Memory and Counter-Memory*. Berkeley: University of California Press, 1989. P. 7-24
10. Spirits Homecoming tells the stories of «Comfort women». URL: https://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_national/732760.html
11. Yoneyama L. Hiroshima Traces: Time, Space, and the Dialectics of Memory. Berkeley: University of California Press, 1999. 315 p.

Shchepanskyi V. V. THE MYTH OF PRINCESS BARI: SHAMANIC PRACTICE AS A PATH TO HEALING IN LITERARY INTERPRETATION

This paper delves into the Korean myth of Princess Bari as a focal point for understanding how literary narratives can address and transform experiences of trauma. In Korean shamanism, rituals of initiation, symbolic “death,” and rebirth are not merely ancient customs but key mechanisms for navigating suffering and restoring harmony. By examining such concepts through the lens of Mircea Eliade’s work on shamanic ecstasy, the study highlights how “shamanic illness” and ritualized journeys into the spirit realm offer a framework that modern literature can repurpose for “myth → trauma → catharsis.” In this view, Princess Bari’s journey – featuring the motif of an abandoned girl who seeks “living water” – provides a blueprint for healing that resonates far beyond its traditional folkloric roots.

A central comparison in this article involves Hwang Sok-yong’s “Paridegi” and Nora Okja Keller’s “Comfort Woman.” Although these works differ in historical setting and thematic concerns, they both illustrate the adaptability of shamanic mythology to contemporary global challenges such as war, displacement, and gender-based violence. In each narrative, shamanic motifs (e.g., soul retrieval, ritual purification) become vehicles of “mnemonic resistance,” ensuring that collective memory of past injustices is preserved rather than erased. At the same time, the literary reimagining of Princess Bari demonstrates how deeply embedded ritual processes – originally designed for contacting the spirit world – can facilitate reflection on modern forms of marginalization.

Crucially, the analysis suggests that Princess Bari should be recognized not only as a folkloric icon but also as a flexible symbol of “exile and return”. Her mythology underscores the idea that spiritual initiation and symbolic rebirth can reframe suffering as an avenue toward personal and communal redemption. By weaving traditional shamanic structures into fictional plots, authors provide readers with both an aesthetic

experience and a therapeutic model for confronting trauma. In this way, the “abandoned child” archetype gains universal relevance, illustrating how Korean shamanic principles – once limited to ritual contexts – can inspire meaningful discourses on survival, identity reconstruction, and empathy in a world marked by ongoing conflict. Hence, the Princess Bari myth exemplifies a powerful narrative strategy through which literature can engage with historical wounds and envision the potential for renewal across diverse cultural landscapes.

Key words: Korean shamanism, Princess Bari, identity, cross-cultural interaction, mnemonic resistance, myth, trauma, catharsis.